

RAZMIY INTERAKTSIONIZM TAMOYILLARI**Nurqulov Bunyod G'ofir o'g'li**

O'zbekiston Milliy universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti
Sotsiologiya kafedrasida stajyor o'qituvchisi.

E-mail: nurkulov_b@nuu.uz**Panjiyeva Ziyoda Otabek qizi**

O'zbekiston Milliy universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti
Sotsiologiya ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11203619>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Gerbert Mead tomonidan fanga kiritilgan, keyinchalik Gerbert Blumer tomonidan rivojlantirilgan ramziy interaksionizmning kelib chiqish tarixi, uning rivojlanishi uchun hissa qo'shgan shaxslar, ramziy interaksionizm haqidagi olimlarning fikrlari, uning asosiy qonun-qoidalari, prinsiplari va simvolik interaksionizmning tamoyillari haqida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: razmiy interaksionizm, ijtimoiy o'zaro ta'sir, simvolik interaksionizm prinsiplari.

PRINCIPLES OF SPATIAL INTERACTIONISM

Abstract. This article describes the history of the origin of symbolic interactionism introduced into the science by George Mead and later developed by Herbert Blumer, the people who contributed to its development, the opinions of scientists about symbolic interactionism, its main laws, principles and principles of symbolic interactionism.

Keywords: symbolic interactionism, social interaction, principles of symbolic interactionism.

ПРИНЦИПЫ ПРОСТРАНСТВЕННОГО ИНТЕРАКЦИОНИЗМА

Аннотация. В статье описана история возникновения символического интеракционизма, введенного в науку Гербертом Мидом и позднее развитого Гербертом Блюмером, лица, внесшие вклад в его развитие, мнения ученых о символическом интеракционизме, его основных правилах, принципах и принципах. символический интеракционизм.

Ключевые слова: формальный интеракционизм, социальное взаимодействие, принципы символического интеракционизма.

Ramziy interaksionizm - bu sotsiologik nazariya bo'lib, u odamlarning boshqalar bilan o'zaro munosabatlari orqali ma'no yaratish va izohlash usullariga qaratilgan. Jorj Gerbert Mead tomonidan ishlab chiqilgan va keyinchalik Gerbert Blumer tomonidan kengaytirilgan ramziy interaktivizm inson xatti-harakatlariga ijtimoiy o'zaro ta'sirlar va ularga berilgan ramziy ma'nolar ta'sir qiladi, deb ta'kidlaydi. Ramziy interaksionizm XX asrning boshlarida, birinchi navbatda, ikkita asosiy shaxs: Jorj Gerbert Mead va Gerbert Blumerning faoliyati orqali aniq sotsiologik nuqtai nazar sifatida paydo bo'ldi. Simvolik interaksionizmning rivojlanishini XIX asr oxiri va XX asr boshlaridagi pragmatistik falsafa va psixologik nazariyalarda kuzatish mumkin[1].

Bu teoriya, odamning fikr va hissiyotlarini tushunish va o'rganish jarayonida yuzaga keladigan faoliyatining o'zgarishi bilan bog'liq ekanligini ta'kidlaydi. Ramziy interaksionizmning kelib chiqishi, o'zgaruvchan va dinamik jarayonlarni tushuntirishda psixologik, biologik va sotsial omillarni birga o'rganishni ta'kidlaydi. Bu nazariya, shaxsning o'zi va dunyo bilan o'rtasidagi munosabatlarni tushuntirishda asosiy fikr bo'lib, hissiyotlarimizni shakllantirish jarayonidagi o'zgaruvchan faktorlarning rolini ko'rsatadi.

Amerika faylasufi va psixologi Jorj Gerbert Mead ramziy interaksionizmning asoschisi hisoblanadi. Meadning vazifasi, xususan, ijtimoiy xulq-atvori haqidagi g'oyalari asosida ushbu sotsiologik nuqtai nazarga asos solgan. Mead ijtimoiy o'zaro munosabatlarni shakllantirish va inson o'zini shaxs sifatida yarata olishda ramzlar, til va aloqa muhimligini ta'kidlagan.

Meadning shogirdi Gerbert Blumer XX asr o'rtalarida ramziy interaksionizmni yanada rivojlantirdi va ommalashtirdi. Blumer ijtimoiy o'zaro ta'sirda asosida shaxslarning ob'ektlar, hodisalar va xatti-harakatlarga beradigan ma'nolarini o'rganish muhimligini ta'kidladi. U ramziy interaksionizmning asosiy tamoyillarini, jumladan, inson xatti-harakati odamlarning narsalarga bergan ma'nolariga asoslanadi va bu ma'nolar ijtimoiy o'zaro ta'sirdan kelib chiqadi, degan g'oyalarni asoslab berdi.

Olimlar ramziy interaksionizm haqida turli fikr va qarashlarni bildirib, uning ahamiyati va sotsiologiya sohasiga qo'shgan hissasini ta'kidlaydilar. Shulardan bir nechtasini misol tarzida aytib o'taman.

Birinchi ramziy interaksionizmning yaratuvchilaridan biri sifatida Jorj Gerbert Mead ijtimoiy o'zaro munosabatlarni shakllantirishda ramzlar va imo-ishoralarning muhimligini ta'kidladi. Uning fikricha, odamlar o'zlarining tuyg'ularini boshqalar bilan davom etayotgan talqin qilish jarayonlari orqali tuzadilar, ijtimoiy hayotdagi muloqot va umumiy ma'nolarning rolini ta'kidlaydilar.

Ikkinchi ramziy interaksionizmning yaratuvchisi Gerbert Blumer: Meadning yaratgan nazariyasiga asoslanib, Gerbert Blumer ramziy interaksionizmning uchta asosiy tamoyilini ifoda etdi:

- ma'noning ahamiyati,
- til va fikrning roli
- ijtimoiy jarayon sifatida o'zini o'zi anglash tushunchasi.

Uchinchidan Blumer ijtimoiy o'zaro munosabatlarning dinamik tabiatini va inson xatti-harakatlarini shakllantirishdagi ramzlarning ahamiyatini ta'kidlaydi.

To'rtinchidan Charlz Xorton Kulining "Ko'zgudagi men" nazariyasi oraqali odamlarning o'z-o'zini anglashlarini boshqalarning mulohazalari orqali qay tarzda rivojlanishini ta'kidlaydi.

Kulining fikricha, ijtimoiy o'zaro ta'sirlar bizning shaxsiyatimizni va o'zimizni qadrlash tuyg'usini shakllantiradigan ko'zgu bo'lib xizmat qiladi[2].

Har bir nazaryaning asosiy qonun-qoidalari, prinsiplari va tamoyillari bo'lganidek simvolik interaksionizm ham bor. Ramziy interaksionizmning asosiy qonun qoidalari quyidagilardir:

- *Fikr va hissiyotlar o'zgaruvchanligi*: Ramziy interaksionizmning asosiy qonuni fikr va hissiyotlarning o'zgaruvchanligi va faoliyatning o'zaro aloqasini tushuntirishdir. Bu atama fikr va hissiyotlarning insonlar o'rtasidagi munosabatlarga, amaliy faoliyatga va o'zgarishlarga olib kelishi bilan bog'liqdir.

- *Kommunikatsiya va munosabatlar*: Ramziy interaksionizm fikr va hissiyotlar insonlar o'rtasidagi kommunikatsiya va munosabatlarning o'zaro aloqasi muhim ekanligi aks etadi. Insonlar o'z fikrlarini va hissiyotlarini boshqalar bilan almashish orqali o'z shaxsini shakllantirishadi.

- *Amaliy faoliyat va fikr-harakat munosabati*: Ramziy interaksionizm fikr va hissiyotlarning amaliy faoliyatga olib kelishi va faoliyatning fikr-harakat munosabati bilan bog'liqdir. Insonlar o'z fikrlarini amaliy faoliyat orqali namoyon etishadi va bu faoliyatlar orqali fikr va hissiyotlar o'zgarishi mumkin.

- *Tarixiy mantiq*: Ramziy interaksionizm tarixiy mantiq prinsiplariga asoslangan atama sifatida taniladi. Bu atama insonlar o'z fikrlarini tarixiy va ijtimoiy kontekstda shakllantirishini va insonlar tarixi, ijtimoiy mohiyati va kommunikatsiya jarayonlari bilan bog'liqligini ta'kidlaydi.

Bu qonun qoidalari Ramziy interaksionizmning asosiy prinsiplarini ifodalaydi va fikr, hissiyotlar, amaliy faoliyat va kommunikatsiya o'rtasidagi o'zgaruvchan aloqani tushuntirishda katta ahamiyatga ega bo'ladi.

Simvolik interaksionizm kishilarning xulq-atvori va o'ziga xosligini shakllantirishda ijtimoiy o'zaro ta'sirning ahamiyatini ta'kidlaydi. Unda ramzlar, ma'nolar va talqinlarning ijtimoiy voqelikni shakllantirishdagi o'rnini yoritilgan. Shaxslarning o'zaro munosabatlarida

ramzlarni qanday yaratishi va izohlashini o'rganish orqali sotsiologlar ijtimoiy hayotning murakkabligi va ijtimoiy tuzum qurilishi haqida tushunchaga ega bo'ladilar[3].

Xulosa

Xulosa o'rinda shuni ayta olamanki, simvolik interaksionizm - bu sotsiologik nazariya bo'lib, u ma'no yaratish va izohlash uchun belgilar (til, imo-ishoralar va narsalar kabi) yordamida shaxslarning bir-biri bilan qanday munosabatda bo'lishiga qaratilgan. Bu nazariya ijtimoiy munosabatlar va munosabatlarni shakllantirishda muloqot, til va ramzlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Simvolik interaksionizmga ko'ra, shaxslar o'zlarining boshqalar bilan o'zaro munosabati orqali o'zini va o'ziga xosligini his qiladilar va bu o'zaro ta'sirlar doimo o'zgarib turadi va rivojlanadi. Nazariya ramzlarning ijtimoiy voqelikni shakllantirishdagi rolini va shaxslarning o'z atrofidagi dunyoni idrok etishi va talqin qilish usullarini ta'kidlaydi.

REFERENCES

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Symbolic_interactionism
2. <https://www.getpersonalgrowth.com/en/symbolic-interactionism-the-meaning-of-communication>
3. <https://medium.com/@habbott2/symbolic-interactionism-e5eb445543ff>
4. Jiyanmuratova Gulnoz Sherbutayevna Sotsiologiya tarixi /darslik/. - Toshkent: "Innovatsiya-Ziyo", 2020, 466 b.
5. Sherbutayevna J. G. ABSENTEIZM IJTIMOIIY HODISA SIFATIDA //Research and Publication. – 2023. – T. 1. – №. 11. – C. 4-10.
6. Jiyanmuratova Gulnoz. Sotsiologiya tarixi. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 466 b. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdb0TmYAAAJ&citation_for_view=fdb0TmYAAAJ:W7OEmFMy1HYC